

Міністерство освіти і науки України
Донецький національний університет імені Василя Стуса

НАКАЗ

24.06.2018

Вінниця

№ 254/05

*Про затвердження локальних
нормативних актів ДонНУ
імені Василя Стуса*

На виконання Закону України «Про вищу освіту», рішень Науково-методичної ради Університету від 23.05.2018 протокол № 3, з метою забезпечення якісного документального супроводу організації освітньої діяльності Університету

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити:

- «Методичні рекомендації до виконання, оформлення та захисту курсової роботи» (Додаток 1);
- «Порядок визначення та ліквідації академічної різниці особами, що поновлюються або переводяться до Донецького національного університету імені Василя Стуса» (Додаток 2);
- «Порядок обрання здобувачами вищої освіти дисциплін за вибором у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса» (Додаток 3).

2. Начальнику загального відділу довести зміст наказу до деканів факультетів, директорів інститутів, завідувачів кафедр.

3. Контроль за виконанням наказу покласти на проректора з науково-педагогічної роботи, стратегічного розвитку та інновацій Т.Л. Нагорняк.

Ректор

Р.Ф.Гринюк

Міністерство освіти і науки України
Донецький національний університет імені Василя Стуса

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Наказ № 254/98

Від 28.08.2018

Ректор ДонНУ імені Василя
Стуса

В.Ф.Гринюк

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИКОНАННЯ, ОФОРМЛЕННЯ ТА ЗАХИСТУ
КУРСОВОЇ РОБОТИ**

Павлюченко Ю. М., Анісімова О. М., Войт Л. Л., Ткаченко В. С., Юрчишена Л. В. Методичні рекомендації до виконання, оформлення та захисту курсової роботи – Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2018. – 28 с.

В методичних рекомендаціях сформульовано мету і завдання щодо написання курсової роботи, визначено структуру та зміст роботи, наведено характеристику етапів виконання курсової роботи, вимоги до оформлення та методичні поради щодо її виконання, описано порядок захисту курсової роботи.

Рекомендується для студентів та викладачів Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Затверджено Науково-методичною радою університету, протокол №3 від «23» травня 2018 р.

©ДонНУ імені Василя Стуса
© Павлюченко Ю. М.,
Анісімова О. М., Войт Л. Л.,
Ткаченко В. С.,
Юрчишена Л. В.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	5
2. ОСНОВНІ ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	6
3. МОВА І СТИЛЬ НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	9
4. ОБСЯГ, СТРУКТУРА І ЗМІСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	10
5. ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	13
5.1. Загальні вимоги.....	13
5.2. Оформлення тексту.....	13
5.3. Нумерація.....	13
5.4. Ілюстрації.....	14
5.5. Таблиці.....	15
5.6. Формули.....	16
5.7. Загальні правила цитування та посилання на використані джерела.....	16
5.8. Оформлення списку використаних посилань.....	16
5.9. Додатки.....	17
6. ВІДГУК КЕРІВНИКА ТА ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	18
7. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	19
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ.....	20
ДОДАТКИ.....	21

ВСТУП

Важливою складовою організації самостійної роботи студентів, що формує їхню здатність до самостійного пошуку, узагальнення, систематизації і використання зібраного матеріалу, сприяє поглибленню теоретичних знань, виробленню первинних навичок дослідницької діяльності, є курсова робота. Цей різновид самостійної роботи дозволяє виявити теоретичний рівень і підготовку до практичної діяльності студентів, їхні професійні можливості та навички як майбутнього фахівця й особистості.

Курсова робота – це самостійне навчально-наукове дослідження студента. Вона повинна мати науково-практичний, інноваційний характер, враховувати накопичений вітчизняний і закордонний досвід, конкретні пропозиції з удосконалення досліджуваних питань.

Виконання курсової роботи сприяє залученню студентів до активної науково-дослідної діяльності, написанню інших наукових праць, підготовці до написання кваліфікаційних робіт.

Методичні рекомендації містять узагальнені мінімальні вимоги щодо написання, оформлення, захисту та оцінювання курсових робіт в Донецькому національному університеті імені Василя Стуса.

Ці методичні рекомендації мають стати основою для факультетів і кафедр при розробці власних методичних рекомендацій до виконання та захисту курсових робіт. Факультети і кафедри можуть конкретизувати положення цих методичних рекомендацій, висувати додаткові вимоги до написання і оформлення курсових робіт, уточнювати критерії оцінювання, деталізувати порядок захисту курсових робіт тощо.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота – це окреме самостійне дослідження, що передбачає обґрунтоване рішення поставленої задачі, яке випливає з проведеного аналізу обраної проблеми.

Курсова робота є однією з форм перевірки рівня загальнонаукової та спеціальної підготовки студента, його схильності до аналізу та самостійного узагальнення (реферування) існуючих матеріалів із теми дослідження, здатності застосовувати одержані знання під час вирішення конкретних завдань.

Метою курсової роботи є систематизація, актуалізація, закріплення і поглиблення теоретичних і практичних знань студента, цілеспрямоване їх використання, оволодіння існуючими методами дослідження, вироблення та подальше удосконалення навичок щодо самостійного вирішення завдань та обґрунтування пропонованих рішень, узагальнення і логічний виклад матеріалу, дотримання вимог до оформлення наукових робіт.

В процесі підготовки курсової роботи студент повинен:

обґрунтувати актуальність, розкрити зміст та сутність обраної теми дослідження, спираючись на отримані знання з вивчених дисциплін та аналізу самостійно опрацьованих джерел;

опанувати методику роботи зі спеціальною літературою, систематизації та узагальнення зібраного матеріалу;

провести критичний аналіз різних точок зору і виробити власну позицію вирішення проблеми;

по можливості оцінити практичний досвід, розробки, пропозиції і рекомендації з обраної теми;

виконати поставлені завдання щодо досліджуваного явища;

сформулювати та обґрунтувати висновки і рекомендації щодо суті проблеми;

дотримати вимоги щодо оформлення посилань на використані джерела і вимоги до загального оформлення курсової роботи.

Вирішення вище визначених завдань дозволить студенту повно і послідовно розкрити зміст обраної теми курсової роботи.

2. ОСНОВНІ ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Виконання курсової роботи складається з наступних етапів:

- вибір теми курсової роботи, узгодження з керівником, складання завдання до виконання курсової роботи;
- пошук, відбір, аналіз і систематизація первинного матеріалу з теми дослідження з метою ознайомлення зі змістом теми і складання попереднього плану роботи, узгодження їх з керівником;
- розширений пошук інформації, вивчення теоретичних основ обраної теми, коректування, уточнення плану;
- обробка, аналіз та узагальнення зібраної інформації теоретичного і практичного характеру із застосуванням методів наукового пізнання; написання розділів і підрозділів;
- формулювання висновків і рекомендацій, підготовка додатків;
- оформлення списку використаних посилань, додатків, загальне оформлення роботи;
- представлення курсової роботи керівнику для підготовки відгуку;
- захист курсової роботи.

На всіх етапах виконання курсової роботи до захисту студент має право звертатись за консультаціями і порадами до керівника.

Підготовчий етап роботи над курсовою роботою починається з вибору теми, її осмислення та обґрунтування. Студент може обрати тему курсової роботи з запропонованого кафедрою переліку тем курсових робіт. За узгодженням з керівником студент може сформулювати тему курсової роботи, не вказану в пропонованому переліку.

При формулюванні тем курсових робіт необхідно використовувати лаконічні та однозначні формулювання; орієнтувати тему на програмні результати навчання відповідно до освітньої програми.

Курсова робота може бути комплексною, що передбачає її спільне виконання 2-3 студентами.

Після вибору теми студентом рекомендовано з допомогою керівника складати завдання на виконання курсової роботи (*додаток А*). Оригінал завдання на виконання курсової роботи залишається у студента, а керівнику курсової роботи передається його копія (електронна копія). Наявність завдання визначається методичними рекомендаціями факультету/кафедри. Якщо студент не вибрав тему курсової роботи у встановлені строки, він отримує тему на виконання курсової роботи на відповідній кафедрі на підставі примусового розподілу.

Після вибору теми курсової роботи, необхідно конкретизувати об'єкт, предмет і мету дослідження.

Об'єктом дослідження є процес або явище, суспільні відносини, діяльність, в яких виявлена та існує проблема. Проблема – це невідповідність між фактично існуючим і бажаним станом об'єкта в реальній дійсності. Отже,

об'єкт дослідження можна визначити як процес або явище, суспільні відносини, що породжують проблемну ситуацію й обрані для вивчення.

Предмет дослідження – це тільки ті суттєві зв'язки та відношення, які підлягають безпосередньому вивченню в курсовій роботі, є головними, визначальними для конкретного дослідження. Предмет дослідження є вужчим, ніж об'єкт: вони співвідносяться між собою як загальне і часткове; перебуває в межах об'єкта і визначає тему курсової роботи.

Мета дослідження відображає напрям дослідження і взаємопов'язана з темою курсової роботи. Формулювати мету слід стисло з урахуванням того кінцевого результату, якого планується досягти для вирішення конкретного практичного або теоретичного завдання (проблеми). Постановка мети курсової роботи для студентів молодших курсів має бути простою; для її визначення можна використовувати слова: «класифікувати...», «обґрунтувати...», «узагальнити...». Для студентів старших курсів доцільно визначати більш конкретну мету дослідження, спрямовану на отримання результатів теоретичної та/або практичної спрямованості. При цьому можуть використовуватись слова «конкретизувати...», «уточнити...», «розкрити...», «розробити...», «отримати...» тощо.

Після вибору теми курсової роботи студент має ознайомитися з її змістом і визначити коло питань, що підлягають розкриттю в темі. Варто опрацювати навчальну і наукову літературу, здійснити попередній аналіз практичного матеріалу, використовуючи різні джерела для збору інформації. Така підготовча робота допоможе студенту скласти чітке уявлення про обрану тему та існуючі проблеми щодо предмета дослідження. На цьому етапі складається попередній бібліографічний перелік літератури та план курсової роботи. План повинен бути логічно побудованим та послідовним, мати концептуальну спрямованість, відображати ключові питання теми роботи. Слід пам'ятати, що кожний розділ курсової роботи висвітлює самостійне питання, а підрозділ – окрему частину цього питання. При складанні плану не рекомендується вживати питальні форми в назвах розділів і підрозділів.

Після складання плану курсової роботи доцільно здійснити розширений пошук інформації, проаналізувати і визначитись з теоретичними основами обраної теми. При виборі літератури рекомендується, в першу чергу, зупинитися на певному фундаментальному джерелі. Доцільно звертатися до джерел, автори яких мають науковий авторитет у цій галузі.

Далі слід вести пошук матеріалу, який безпосередньо стосується теми дослідження, використовуючи різні джерела пошуку: каталоги і картотеки бібліотек, прикнижні та пристатейні списки літератури, посилання в підручниках, монографіях, покажчики змісту річних комплектів спеціальних періодичних видань, пошукові системи електронних бібліотек і сайтів, де розміщені журнали, монографії електронні каталоги бібліотек тощо. Рекомендується звернути увагу на каталоги бібліотеки ДонНУ імені Василя Стуса, фахові видання Університету, наукові доробки викладачів Університету.

Наступний етап полягає в обробці, аналізі та узагальненні зібраної інформації. Насамперед необхідно систематизувати матеріал і до кожного з ключових питань курсової роботи відібрати джерела, які найбільшою мірою відповідають йому. При опрацюванні літератури потрібно виділяти тільки те, що має відношення до теми дослідження і допоможе її розкрити. Чим ширше і різноманітніше коло джерел, якими студент користувався, тим вищою буде теоретична і практична цінність його дослідження. Проаналізований та систематизований матеріал викладається відповідно до назв розділів і підрозділів.

Написання розділу (підрозділу) курсової роботи не слід починати відповіддю на другорядні питання, тобто ті, що не мають безпосереднього відношення до досліджуваної проблеми і сформульованої ідеї (тези).

При викладі матеріалу слід пам'ятати, що механічне списування тексту з книг, брошур, дисертацій, авторефератів, монографій, журнальних статей та інших матеріалів неприпустимі. Матеріали цих джерел студенти можуть використовувати у своїй роботі тільки після осмислення, критичного аналізу та оцінки або як аргументи власної позиції.

При написанні курсової роботи важливо не обмежуватися загальними фразами. Кожне висунуте положення необхідно всебічно обґрунтувати, користуючись при цьому основними методами наукового пізнання. Теоретичні положення бажано підкріплювати статистичними даними, конкретними прикладами з реальної дійсності, розрахунками тощо, показати, як предмет дослідження розвивався історично і які тенденції його розвитку в перспективі. Статистичні дані та матеріали практики, як правило, потрібно брати з першоджерел. Для студентів старших курсів використання практичного матеріалу є обов'язковим (якщо інше не обумовлено особливостями теми або об'єкту (предмету) дослідження).

Після завершення основної частини на заключному етапі студент переходить до написання висновків до курсової роботи, оформлення списку використаних посилань та додатків. Оформлення курсової роботи є важливим елементом її виконання і одним із чинників, який враховується при оцінюванні курсової роботи.

Останнім етапом є захист курсової роботи, який відбувається відповідно до вимог, передбачених цими методичними рекомендаціями та конкретизованих у методичних рекомендаціях до виконання та захисту курсових робіт факультетів/кафедр.

3. МОВА І СТИЛЬ НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота виконується державною мовою за винятком списку використаних посилань, опис яких здійснюється мовою видання. Мова підготовки курсових робіт іноземних студентів визначається згідно з чинним законодавством. Курсова робота є сходинкою у підготовці студентів до написання кваліфікаційної роботи, тому слід приділяти серйозну увагу мові та стилю її написання. Хоча не існує «писаних правил» наукової мови, але можливо виділити деякі її особливості.

По-перше, це формально-логічний спосіб викладення матеріалу, який складається, головним чином, з міркувань, метою яких є доказ істини або тих чи інших положень, що виявлені як наслідок дослідження фактів дійсності.

По-друге, це стиль письмової наукової мови, яким є безособовий монолог. Він передбачає виклад матеріалу від третьої особи, щоб зосередити увагу на змісті, а не на суб'єкті (наприклад, «Автор вважає...»). Також доцільне використання неозначено-особових речень (наприклад, «Спочатку визначають основні фактори, що впливають на це явище»). Не слід вести виклад від першої особи: «Я спостерігав», «Я вважаю», «Мені здається», «На мою думку». Варто уникати словосполучень «На нашу думку», «Ми вважаємо» тощо.

По-третє, це культура наукової мови, яка визначається точністю, якістю і стислістю, за рахунок чого текст набуває смислової завершеності і цілісності.

Точність є умовою, що забезпечує наукову і практичну цінність тексту курсової роботи. Автор повинен виважено ставитись до використання тих чи інших слів, понять, термінів, оскільки неправильно вибране слово може суттєво змінити суть тексту або створити умови неоднозначного його тлумачення. У курсових роботах необхідно прагнути дотримуватися прийнятої термінології, позначень, загальноприйнятих умовних скорочень і символів.

Якість викладу – це вміння писати доступно й зрозуміло. Часто порушення якості викладу пов'язане з тим, що автор намагається надати роботі видимої науковості. Це приводить до того, що відомим предметам, явищам, поняттям дають ускладнені назви, використовують без потреби іноземні слова, паралельно або неправильно вживають іноземну лексику тощо.

Стислість досягається шляхом точного, лаконічного викладу, використання професійної термінології. Кожне слово і словосполучення повинні коротко і влучно передавати думку. Не варто перевантажувати текст складними граматичними конструкціями, слід уникати тавтології (повторення одного й того ж іншими словами), використання штампів.

При написанні роботи важливо об'єднати накопичену інформацію у взаємопов'язаний текст. Для цього можна використовувати різні мовні кліше як засоби зв'язку між реченнями і абзацами («таким чином ...», «наведені дані свідчать ...», «з викладеного слідує...», «отже...», «відповідно до...»). При згадуванні в тексті науковців, дослідників, практиків, інших осіб ініціали ставляться перед прізвищем (О.А. Грішнова, а не Грішнова О.А., як це прийнято в списках літератури).

4. ОБСЯГ, СТРУКТУРА І ЗМІСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Обсяг основної частини курсової роботи становить 1-1,5 друкованих аркушів (22-33 сторінки).

Правила оформлення курсової роботи наводяться в розділі 5.

Незалежно від обраної теми, структура курсової роботи має включати:

- ✓ титульний аркуш;
- ✓ завдання на виконання курсової роботи (за наявністю);
- ✓ зміст;
- ✓ вступ;
- ✓ основна частина;
- ✓ висновки;
- ✓ список використаних посилань;
- ✓ додатки (за потреби).

Курсова робота починається з **титульного аркуша**. На ньому вказуються назви міністерства, університету, факультету, кафедри, на якій вона виконувалась; тема роботи; прізвище та ініціали студента, група, курс, форма навчання; прізвище, ініціали, вчене звання керівника; залишається місце для оцінювання роботи; рік і місто виконання роботи (*Додаток А*).

Завдання на виконання курсової роботи (за наявності) оформлюється на спеціальному бланку (*Додаток Б*).

Зміст подається на початку курсової роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів, вступу, висновків, списку використаних посилань, додатків тощо (*Додаток В*). Назви структурних елементів повинні точно відповідати їх назвам у тексті роботи.

Вступ містить наступні структурні елементи:

Актуальність теми дослідження. Автор курсової роботи повинен стисло і змістовно обґрунтувати актуальність теми дослідження; перерахувати вітчизняних і зарубіжних вчених, які займаються цією проблемою і внесли суттєвий вклад в її вирішення; означити коло проблем, які не до кінця вирішені або залишилися поза увагою дослідників (саме вони мають знайти відображення в курсовій роботі).

Мета – відображає напрям дослідження і взаємопов'язана з назвою теми курсової роботи.

Завдання дослідження визначаються на основі поставленої мети і за змістом повинні узгоджуватися із назвою розділів і змістовною частиною курсової роботи, для чого рекомендується використовувати такі визначення, як *виявити...*, *узагальнити...*, *установити...*, *розробити...*, *дослідити...*, *проаналізувати...* тощо.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, суспільні відносини, що породжують проблемну ситуацію й обрані для вивчення.

Предмет дослідження – це те, що перебуває в межах об'єкта і визначає тему курсової роботи.

Структура курсової роботи – передбачає перерахування її структурних елементів з обґрунтуванням послідовності їх розташування, із зазначенням кількості використаних посилань та додатків (наприклад, рисунків, таблиць).

Пропонований обсяг вступу – 1-2 сторінки.

Основна частина курсової роботи може складатися з двох-трьох розділів. Розділи можуть поділятися на підрозділи. Усі розділи роботи та їхні структурні частини повинні розміщуватись послідовно, мати взаємозв'язок.

Перший розділ, як правило, має теоретичний характер. У ньому може наводитись аналіз категорій і понять, історичний розвиток досліджуваної теми; розкривається суть проблеми; наводяться різні наукові точки зору, пропонувані підходи до її вирішення, власні результати їх критичного аналізу; обґрунтовується використання певних методів наукового пізнання. Виклад сучасного стану проблеми варто ілюструвати практичним матеріалом, оформленим у вигляді цифр, таблиць, діаграм, графіків з обов'язковими посиланнями на джерела даних. Бажано, щоб зміст першого розділу забезпечив теоретичну основу для написання наступних розділів роботи.

Пропонований обсяг першого розділу – 6-10 сторінок.

Другий розділ, як правило, є аналітичним, де проводиться системний аналіз досліджуваної проблеми з використанням обраних методів дослідження. При цьому потрібно не обмежуватися констатацією, а виявляти тенденції розвитку, розкривати недоліки і виявляти причини, що їх обумовили, визначити шляхи їх можливого усунення. У цьому розділі рекомендується провести самостійний аналіз зібраного матеріалу (у тому числі, фактичного і статистичного), провести розрахунки, навести опис дослідів тощо. Результати аналізу і проведених розрахунків оформляються у вигляді таблиць з поясненнями, графіків, діаграм, схем тощо. Зміст другого розділу є основою для розробки рекомендацій та пропозицій і написання третього розділу курсової роботи.

Пропонований обсяг другого розділу – 10-13 сторінок.

Третій розділ є логічним завершенням перших двох. Він присвячений узагальненню проблем, виявлених при дослідженні теми, розробці та формулюванню шляхів їхнього вирішення у формі конкретних пропозицій, рекомендацій, заходів.

Пропонований обсяг третього розділу – 6-10 сторінок.

При наявності двох розділів їх обсяг має бути приблизно однаковим.

Інші структура і зміст основної частини курсової роботи можуть визначатися методичними рекомендаціями факультету/кафедри.

Висновки є логічним завершенням курсової роботи. Головна їх мета – підсумувати проведену роботу, сформулювати результати дослідження. Вони подаються у вигляді окремих лаконічних положень, які можуть містити визначення, класифікації, узагальнення, виявлені проблеми та шляхи їх вирішення. У висновках також можуть обґрунтовуватись достовірність отриманих результатів, наводитись рекомендації щодо їх використання. За структурою висновки мають відповідати завданням, поставленим у вступі.

При описі результатів курсової роботи можна рекомендувати використовувати наступні вирази: «систематизовано...», «виявлено особливості...», «надано класифікацію...», «підготовлено...», «уточнено...», «встановлено...» тощо.

Пропонований обсяг висновків – не більше 2 сторінок.

Список використаних посилань містить перелік джерел (підручників, монографій, наукових статей, законодавчих і нормативних актів, матеріалів періодичної преси, офіційних сайтів та ін.), що використовувалися при написанні курсової роботи. Рекомендована кількість найменувань у списку повинна бути не меншою 22, з яких від 30 до 50% - за останні 5 років (якщо інше не обумовлено специфікою теми). Для студентів молодших курсів допускається, щоб кількість опрацьованої навчальної літератури (підручники, навчальні посібники) складала до 50% від загального обсягу використаних посилань, проте для студентів старших курсів переважну кількість у списку використаних посилань має становити наукова література та матеріали практики.

Додатки включають матеріал, який необхідний для конкретизації теми курсової роботи. Це можуть бути додаткові ілюстрації і таблиці, що через великий обсяг, специфіку викладу чи форму відображення не можуть бути внесені в основну частину курсової роботи. Наприклад, таблиця, що має розмір: формат А 4 і більше. У додатки можна включати також таблиці, ілюстрації, схеми, діаграми, графіки, які відображають певні результати курсової роботи.

5. ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

5.1. Загальні вимоги

Курсова робота оформляється відповідно до вимог державного стандарту України (ДСТУ 3008-2015 та ДСТУ 4163-2003). Текст роботи набирається на комп'ютері з дотриманням таких вимог: шрифт Times New Roman, 14, інтервал 1,5, формат А4, береги: лівий – 30 мм, верхній і нижній – 20 мм, правий – 10 мм.

Робота друкується на аркушах паперу формату А4 (210x297) з однієї сторони. Робота повинна бути зброшурована.

Структурні елементи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ», «ДОДАТКИ», а також розділи основної частини курсової роботи починаються з нової сторінки, повинні мати заголовки.

Назву кожного структурного елемента необхідно писати великими буквами з вирівнюванням по центру. Заголовки не підкреслюються. Використання знаку переносу у заголовках не допускається. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою.

Підрозділи основної частини курсової роботи з нової сторінки не починаються і послідовно викладаються в межах розділів по тексту роботи. Не допускається розміщати заголовок підрозділу в нижній частині сторінки, якщо після нього розташований тільки один рядок тексту.

Між заголовком і текстом повинен бути один вільний рядок.

До основного обсягу курсової роботи не входять додатки, список використаних посилань, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки зазначених елементів курсової роботи підлягають суцільній нумерації.

5.2. Оформлення тексту

Приведення статистичних даних, відомостей практики, точок зору різних авторів має здійснюватися з посиланням на джерела. У роботі можуть надаватися і повинні пояснюватися формули, за допомогою яких здійснюються розрахунки. Текст роботи повинен бути розбитий на абзаци. Абзацний відступ 1,25 пт. З метою більшої наочності цифровий матеріал можна наводити у вигляді графіків, схем і діаграм, що оформляються як рисунки.

Ілюстрації (схеми, графіки) і таблиці розміщують після першого згадування про них в тексті так, щоб їх можна було читати без повороту тексту чи з поворотом за стрілкою годинника.

5.3. Нумерація

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знаку №. Нумерація сторінок курсової роботи повинна бути наскрізною і починатися з титульного листа,

проте на ньому номер сторінки не ставиться. Номера сторінок у курсовій роботі проставляються у верхньому колонтитулі праворуч без крапки.

Такі структурні частини курсової роботи, як «ЗМІСТ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ», не мають порядкового номера, тобто неправильно зазначати: «1. ВСТУП» або «Розділ 5. ВИСНОВКИ».

Розділи основної частини повинні мати порядкову нумерацію в межах усієї роботи. Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ». Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер ставиться перед заголовком і відокремлюється від нього пробілом. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу не повинна стояти крапка, наприклад: «2.3» (третій підрозділ другого розділу).

5.4. Ілюстрації

Кожна ілюстрація має відповідати тексту, а текст – ілюстрації. Ілюстрації позначаються словом «Рисунок» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках. Усі графічні матеріали курсової роботи (ескізи, діаграми, графіки, схеми, фотографії, рисунки, кресленики тощо) повинні мати однаковий підпис «Рисунок». На всі ілюстрації повинні бути посилання в роботі.

Порядковий номер ілюстрації вказується без знаку № арабськими цифрами. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, розділених крапкою, після номера ілюстрації не ставиться крапка. Наприклад: Рисунок 1.2 - (другий рисунок першого розділу).

Назву рисунка друкують з великої літери та розміщують під ним посередині рядка. Назви ілюстрацій, що містять текст з якомога стислою характеристикою зображеного, розміщують після їхніх номерів. За необхідності ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (підрисунковий текст). Номер ілюстрації, її назву та пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Приклад оформлення ілюстрації приводиться на рис. 5.1.

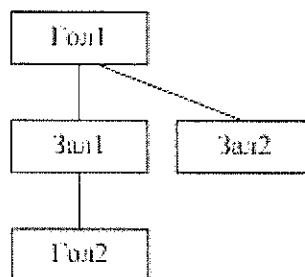

Рисунок 3.4 – Мережна модель бази даних з різноіменними файлами

Рисунок 5.1 - Приклад оформлення рисунку

5.5. Таблиці

Цифровий матеріал, в т.ч. що характеризує один чи кілька показників, як правило, повинен оформлюватися у вигляді таблиць. Кожна таблиця повинна мати номер і назву, яку розміщують над таблицею. Назва таблиці повинна бути стислою і відбивати її зміст. Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу.

Назву таблиці друкують з великої літери і розміщують над таблицею з абзацного відступу. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу та порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу).

Якщо в розділі курсової роботи одна таблиця, її нумерують за загальними правилами. У таблиці необхідно подавати відомості щодо одиниці виміру показників. Якщо всі показники мають однакову розмірність, то вона виноситься в заголовок і зазначається через кому після назви таблиці, наприклад: Таблиця 2.1 - Аналіз індексу інфляції, %. У випадку різної розмірності показників одиниці виміру вказуються в заголовках, підзаголовках граф, у бокових рядках у скороченому вигляді відповідно до діючих стандартів. Приклад оформлення таблиці наводиться нижче.

Таблиця 2.2 - Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за регіонами у 2016 році

Регіон	Усього, млн.грн.	У тому числі			
		підприємства		фізичні особи-підприємці	
		млн.грн.	у відсотках до загальної кількості	млн.грн.	у відсотках до загальної кількості
1	2	3	4	5	6
Україна	6877077,3	6387872,7	100,0	489204,6	100,0
Вінницька	139582,3	119265,4	1,9	20316,9	4,1
Волинська	116585,4	104722,7	1,6	11862,7	2,4

Продовження таблиці 2.2

1	2	3	4	5	6
Київська	415406,3	388390,8	6,1	27015,5	5,5
Донецька	356039,5	341559,4	5,3	14480,1	3,0
Житомирська	87548,1	73595,1	1,2	13953,0	2,9

На всі таблиці повинні бути посилання в тексті. При посиланні на таблицю наводиться слово «табл.» або «таблиця» та її номер, наприклад: «відповідно до таблиці 2.1», «... див. табл. 3.2». У тексті до таблиць обов'язково повинні бути наведені коментарі, що їх пояснюють.

5.6. Формули

При використанні формул необхідно дотримуватися певних правил. Порядкові номери позначають арабськими цифрами (за винятком формул, наведених у додатках) в круглих дужках біля правого поля сторінки без крапок від формули до її номера. Наприклад: (2.4) (четверта формула другого розділу).

Формули записуються за допомогою редактора формул.

Пояснення значень символів та числових коефіцієнтів слід наводити безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони наведені у формулі. Значення кожного символу та числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка з вказівкою одиниці виміру. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки.

Формули та рівняння подають посередині сторінки симетрично тексту окремим рядком безпосередньо після тексту, у якому їх згадано. Найвище та найнижче розташування запису формул(и) та/чи рівняння(-нь) має бути на відстані не менше ніж один рядок від попереднього й наступного тексту.

Наприклад:

Відомо, що

$$Z = \frac{M_1 - M_2}{\sqrt{\sigma_1^2 + \sigma_2^2}} \quad (5.1)$$

де M_1, M_2 - математичне очікування;
 σ_1, σ_2 - середні квадратичні відхили [23].

5.7. Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

Посилання в тексті курсової роботи на джерела слід зазначати двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1-7]», [5, с. 2-8].

5.8. Оформлення списку використаних посилань

Список використаних посилань – елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел (посилань) і розміщується після висновків.

Посилання можна розміщувати одним із таких способів:

- у порядку появи посилань у тексті;
- в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків.

Посилання іноземною мовою (англійською, французькою тощо) варто наводити після джерел українською та російською мовами, дотримуючись наскрізної нумерації (у разі використання алфавітного порядку).

Відомості про джерела, включені до списку, необхідно давати відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи з обов'язковим наведенням назв праць.

Приклади оформлення бібліографічного опису наводяться в *Додатку Г*.

5.9. Додатки

Додатки оформлюють як продовження курсової роботи на наступних сторінках після списку використаних посилань у вигляді окремої частини, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи. Нумерація аркушів з додатками продовжує загальну нумерацію сторінок роботи.

Кожний додаток повинен мати заголовок, який друкують вгорі малими літерами з першої великої симетрично до тексту сторінки. Над заголовком, але посередині рядка, друкують слово «ДОДАТОК» і відповідну велику літеру української абетки, крім літер Г, Є, З, І, І, Й, О, Ч, Ь, яка позначає додаток. Текст кожного додатка починають з наступної сторінки. Якщо в роботі є лише один додаток, то він позначається як «ДОДАТОК А».

Приклад:

ДОДАТОК А
Назва додатка

Ілюстрації, таблиці та формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: Таблиця А.2 – друга таблиця додатка А; Рисунок Б.3 – третій рисунок додатка Б; формула (В.1) – перша формула додатка В.

6. ВІДГУК КЕРІВНИКА ТА ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Не пізніше дати подання роботи на перевірку, визначеної у завданні до виконання курсової роботи (за наявності) або у строки визначені кафедрою, студент передає курсову роботу керівнику для підготовки відгуку.

Можливими критеріями оцінювання курсової роботи виступають:

- 1) обґрунтування актуальності теми, стан наукової розробки проблеми, визначення мети і завдань виконання роботи;
- 2) ступінь розробки теми, самостійність і повнота проведеного аналізу, наявність помилок; відповідність змісту темі і плану роботи;
- 3) опрацювання достатньої кількості джерел щодо теми дослідження, зокрема, фундаментальних і вузькоспеціалізованих;
- 4) аналіз матеріалів практики за темою роботи, джерела отримання такої інформації;
- 5) використання наукових методів дослідження, вміння логічно мислити, доводити, робити обґрунтовані висновки;
- 6) отримані результати та їх новизна;
- 7) дотримання строків виконання і вимог до оформлення роботи.

Обов'язково у відгуку керівник має відобразити:

- оцінку якості виконання кожного розділу та курсової роботи в цілому;
- оцінку праці студента та результатів курсової роботи;
- висновок щодо можливості допуску курсової роботи до захисту.

Обов'язково наприкінці відгуку повинно бути зазначено:

Курсова робота Іваненко Івана Івановича «Тема роботи» відповідає/ не відповідає вимогам, які висуваються до курсових робіт, і може бути рекомендована/ не рекомендована до захисту.

Захист курсової роботи проводиться за порядком, який визначається факультетом / кафедрою. Графік захисту (дата, час, місце захисту курсової роботи) визначається рішенням кафедри.

Під час захисту студент має зазначити тему, стисло обґрунтувати актуальність дослідження, мету, результати, висновки. За часом виступ не повинен перевищувати 5-7 хвилин, може супроводжуватись презентацією.

Після завершення доповіді, студент повинен відповісти на запитання.

Якщо робота до захисту не допущена або оцінена в ході захисту на «незадовільно» (менше, ніж 60 балів за системою ECTS), студент зобов'язаний виконати нову курсову роботу за цією ж темою з урахуванням зауважень.

7. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Оцінювання роботи здійснюється за прийнятою в Університеті схемою оцінювання результатів захисту курсової роботи. Комісія здійснює оцінювання з урахуванням ступеня розкриття теми і виконання завдань дослідження, кількості і якості використаних джерел, досягнутих результатів, грамотності та стилю викладу, якості оформлення роботи, доповіді студента, відповідей на питання та критичні зауваження. При оцінці курсової роботи враховується відгук керівника.

Критерії оцінювання

- оцінка «відмінно» (90 – 100 балів) виставляється студенту, якщо курсова робота повністю відповідає вимогам методичних рекомендацій, виконана на високому теоретичному рівні, має елементи самостійного дослідження, на захисті студент вільно володіє і розуміє проблему теми дослідження, впевнено відповідає на поставлені питання;

- оцінка «добре» (75 – 89 балів) ставиться, якщо курсова робота повністю відповідає вимогам, але не завжди критично ставиться до використаних джерел та літератури; в процесі відповідей на окремі питання було допущено невеликі помилки, в цілому студент показав достатнє розуміння проблем курсової роботи та володіння її матеріалами;

- оцінка «задовільно» (60 – 74 бали) виставляється за наявності наступних ознак: у роботі допущено порушення принципів логічного і послідовного викладу матеріалу, наявні окремі помилки і неточності, не сформульовані або не обґрунтовані пропозиції і рекомендації з теми дослідження, допущені помилки в оформленні роботи, численні граматичні та стилістичні помилки; під час захисту студент не завжди вірно відповідав на питання або не може наводити аргументи;

- оцінка «незадовільно» (менш ніж 60 балів) виставляється, коли робота виконана не самостійно (зокрема, переважає механічне переписування джерел), не враховано останні наукові доробки та тенденції, містить істотні помилки, має посилання тільки на застарілі джерела тощо, не відповідає більшій частині вимог, зміст теми не розкрито, містить плагіат, в процесі захисту студент не показав знання основних положень роботи.

Таблиця 7.1 – Схема оцінювання результатів захисту курсової роботи

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
67-74	D	задовільно
60-66	E	
35-59	FX	незадовільно
0-34	F	

Кращі курсові роботи можуть бути рекомендовані для участі в конкурсах студентських наукових робіт, доповідей результатів на студентських наукових конференціях та опублікування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання: ДСТУ 3008-2015 введ. 01.07.2017. - К.: ДП «УкрНДНЦ», 2016. - 26 с.
2. Інформація та документація Бібліографічне посилання Загальні положення та правила складання ДСТУ 8302:2015 введ. 01.07.2016. - К.: ДП «УкрНДНЦ», 2016. - 16 с.
3. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлювання документів. ДСТУ 4163-2003; чинний від 01.09.2003. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/rada/show/v0055609-03>
4. Методичні рекомендації щодо написання та оформлення магістерських робіт. – Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2017. – 40 с.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Міністерство освіти і науки України
 Донецький національний університет імені Василя Стуса
 Факультет _____
 Кафедра _____

КУРСОВА РОБОТА

Тема: « _____ Дисципліна _____ (за потребою) _____ »

Виконав:

Студент _____ курсу
 _____ форми навчання

Групи _____

Спеціальності _____

Спеціалізації _____

Освітньої програми _____

_____ ПІБ

Керівник:

_____ Прізвище, ініціали, науковий ступінь, вчене звання

Оцінка:

_____ (балів)

_____ (ECTS)

_____ (національна)

Члени комісії:

_____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

_____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

Вінниця – 20__

ДОДАТОК Б

ЗАВДАННЯ

до виконання курсової роботи

з дисципліни _____

Студенту _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

курсу _____ групи _____ форми навчання _____

спеціальності _____ спеціалізації _____

освітньої програми _____

Тема: _____

Керівник роботи _____,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

1. Вихідні дані до роботи _____

2. Перелік питань, які потрібно розробити

3. Строк подання студентом роботи _____

4. Етапи виконання курсової роботи

Термін виконання	Складання і погодження плану з керівником	Підбір літератури	Основна частина	Подання роботи на перевірку	Захист роботи
Плановий					
Фактичний					
Підпис					

Завдання видано «__» _____ 20__ р.

Студент

(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи

(підпис) (ініціали та прізвище)

ДОДАТОК В

Приклад оформлення змісту курсової роботи на тему:
«Управлінське документознавство: історія та сучасний стан в Україні»

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ТА ВИНИКНЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА	5
1.1 Поняття про документ. Матеріали для виготовлення документів	5
1.2 Виникнення справочництва	8
1.3 Радянське документознавство та діловодство в Україні	12
РОЗДІЛ 2 УПРАВЛІНСЬКЕ ДОКУМЕНТОЗНАВСТВО ЯК НАПРЯМ У СТРУКТУРІ СПЕЦІАЛЬНОГО ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА	15
2.1 Об'єкт, основні поняття, методи управлінського документознавство	15
2.2 Нормативно-правова база управлінського документознавство	20
2.3 Вимоги до управлінського документування	25
РОЗДІЛ 3. СУЧАСНЕ УПРАВЛІНСЬКЕ ДОКУМЕНТОЗНАВСТВО В УКРАЇНІ.....	28
3.1. Підготовка до складання управлінських документів.....	28
3.2. Складання та оформлення службових документів.....	31
ВИСНОВКИ.....	34
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ	36
ДОДАТКИ.....	39

ДОДАТОК Г

Приклади оформлення бібліографічного опису списку використаних посилань

КНИГИ

Однотомні видання

Один автор

Федорова Л.Д. З історії пам'яткоохоронної та музейної справи у Наддніпрянській Україні. 1870-ті – 1910-ті рр. Київ, 2013. 373 с.

Два і більше авторів

Zhovinsky E.Ya., Kryuchenko N.O., Paparyha P.S. Geochemistry of Environmental Objects of the Carpathian Biosphere Reserve. Kyiv, 2013. 100 p.

Людський розвиток в Україні: трансформація рівня життя та регіональні диспропорції: у 2-х т.: кол. моногр. Київ, 2012. 436 с.

Без автора

Збірники

Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. Вип. II. Київ, 2012. 464 с.

Матеріали конференцій, з'їздів, тези доповідей

Физика импульсных разрядов в конденсированных средах. Материалы XVI Международной научной конференции (19-22 авг. 2013, г. Николаев). Николаев, 2013. 253 с.

Багатотомні видання

Енциклопедія історії України: у 10 т. Київ: Наук. думка, 2013. Т. 10. 784 с.

ІНШІ ВИДАННЯ

Каталоги

Національна академія наук України. Анотований каталог книжкових видань 2008 року Київ: Академперіодика, 2009. 444 с.

Препринти

Панасюк М.І., Скорбун А.Д., Сплошной Б.М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль: Ін-т пробл. безпеки АЕС НАН України, 2006, 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т пробл. безпеки АЕС; 06-1).

Авторські свідоцтва

А.с. 1007970 ССРСР, МКІЗ В 25 J 15/00. Устройство для захвата

неориентированных деталей типа валов / В.С. Ваулин, В.Г. Кемайкин (СССР). № 3360585/2508 ; заявл. 23.11.81 ; опубл. 30.03.83, Бюл. № 12.

Патенти

Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G 21H3/00. № 200701472 ; заявл. 12.02.07 ; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.

Автореферати дисертацій

Старовойт С.В. Видавнича діяльність Національної академії наук України у 1918 – 1933 рр. : автореф. дис. ... канд. іст. наук. Київ, 2003. 20 с.

Стандарти

ДСТУ 3017-95. Видання. Основні види. Терміни та визначення. Київ, 1995. 47 с.

Рецензія

Касьянов Г. Глобальна еволюція людства: культурно-цивілізаційний вимір. *Вісн. Кн. палати*. 2001. № 12. С. 14-15.

Рец. на кн.: Шейко В. Культура. Цивілізація. Глобалізація (кінець ХІХ – початок ХХ ст.): монографія: у 2 т. Харків, 2001. Т. 1. 520 с. ; т. 2. 400 с.

ЧАСТИНА ВИДАННЯ

Стаття із журналу, збірника, розділ книги

Незалежно від кількості авторів у позатекстовому переліку бібліографічних посилань (списку літератури)

Яцків Я.С., Радченко А.І. Про ефективність видання наукових журналів в Україні. *Вісн. НАН України*. 2012. № 6. С. 62-67.

Назарчук З.Т. Дифракция Е-поляризованных электромагнитных волн на цилиндрическом экране с сечением в виде ломаной кривой. *Волны и дифракция*. Тбилиси, 1985. Кн. 1. С. 507-511.

Скальський В.Р. Становлення методу акустичної емісії в установах Західного наукового центру. *Теорія і практика раціон. проектування, виготовлення і експлуатації машинобуд. конструкцій*: Праці 2 міжнар. наук.-техн. конф. (Львів, 11-13 лист. 2010). Львів, 2010. С. 9-10.

Незалежно від кількості авторів у підрядковому бібліографічному посиланні (посторінкових примітках)

за умови, що в основному тексті на цій сторінці написано: "У статті Я.С. Яцківа, А.І. Радченко "Про ефективність видання наукових журналів в Україні"

¹ опис можна подати в такому вигляді (п. 4.9 вказаного стандарту):

¹ *Вісн. НАН України*. 2012. № 6. С. 62-67.

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ ВІДДАЛЕНОГО ДОСТУПУ

Опис ресурсу загалом

Наукові публікації і видавнича діяльність НАН України. Київ, 2007. URL: <http://www.nas.gov.ua/publications> (дата звернення: 19.03.2014).

Опис частини електронного ресурсу у позатекстовому переліку бібліографічних посилань (списку літератури)

Garfield E. More on the ethics of scientific publication: abuses of authorship attribution and citation amnesia undermine the reward system of science. *Essays of an information scientist*. URL: <http://www.garfield.library.upenn.edu/essays/v5p621y1981-82.pdf> (Last accessed: 16.04.2013).

Опис частини електронного ресурсу у підрядковому бібліографічному посиланні (посторінкових примітках)

за умови, що в тексті наведено бібліографічні відомості, які дозволяють документ ідентифікувати (його назву і прізвища авторів, рік випуску) (п. 5.3.6):

* URL: <http://www.garfield.library.upenn.edu/essays/v5p621y1981-82.pdf> (Last accessed: 16.04.2013).

ДОДАТОК Д

Приклад оформлення відгуку (рекомендований)

ВІДГУК КЕРІВНИКА НА КУРСОВУ РОБОТУСтудента (ки) _____ курсу _____ групи _____ форми навчання
ПІБ _____

Тема роботи: _____

Оцінка якості виконання кожного розділу та курсової роботи в цілому

Оцінка праці студента та результатів курсової роботи

Висновок щодо можливості допуску курсової роботи до захисту

Курсова робота Іваненко Івана Івановича «Тема роботи» відповідає/ не відповідає вимогам, які висуваються до курсових робіт, і може бути рекомендована/ не рекомендована до захисту.

Керівник: _____

Ініціали, прізвище